

ماجراجویی‌های جهانی آمریکا

از جنگ جهانی دوم تا تهاجم به عراق

مایکل جی سالیوان

ترجمه ستوده زیباکلام

مستند تاریخی

- عنوان تحقیق: ماجراجویی‌های جهانی آمریکا
- پژوهشگر: فرهنگ و مطالعات اجتماعی
- گروه علمی: غرب‌شناسی
- مؤلف: مایکل جی سالیوان
- مترجم: ستوده زیباکلام
- ناظر علمی: احمد صادقی
- ارزیابان علمی: محمدحسن خانی
- موضوع اصلی: غرب‌شناسی
- موضوع فرعی: ماجراجویی‌های جهانی آمریکا

ماجراجویی‌های جهانی آمریکا

از جنگ جهانی دوم تا تهاجم به عراق

مایل جی سالیوان

مترجم: ستوده زباکلام

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۱۳۸۵

شمارگان: ۳۰۰

قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

طراح جلد: سید ایمان نوری

چاپ و صحافی: الغدير

سرشناسه: سالیوان، مایکل جی، ۱۹۴۱-.

عنوان و نام پدیدآور: ماجراجویی‌های جهانی آمریکا: از جنگ جهانی دوم تا تهاجم به عراق /

مایکل جی سالیوان؛ مترجم: ستوده زبیا کلام.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۵.

مشخصات ظاهری: ۴۷۶ ص.

شابک: ۷-۳۳۹-۱۰۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.

یادداشت: عنوان اصلی: American adventurism abroad: invasions, interventions, and regime changes since World War II.

موضوع: دخالت (حقوق بین الملل) -- تاریخ -- قرن ۲۰ و ۲۱ م.

موضوع: تغییر حکومت -- تاریخ -- قرن ۲۰ و ۲۱ م.

موضوع: ایالات متحده -- روابط خارجی -- کشورهای در حال رشد.

موضوع: ایالات متحده -- روابط خارجی -- ۱۹۴۵-۱۹۸۹ م.

شناسه افزوده: زبیا کلام مفرد، ستوده، ۱۳۵۹- مترجم.

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: D ۸۸۷ ۱۳۹۵ س ۲م

رده‌بندی دیویی: ۳۲۷/۷۳۰۰۹۰۴۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۰۵۲۳۳

تقاطع بزرگراه شهید مدرس و خیابان شهید بهشتی، پلاک ۵۶

تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۱۱	فهرست سوله
۱۳	فهرست اختصارات
۲۱	پیشگفتار
۲۷	مقدمه دکتر احمد دقی
۳۱	مقدمه مؤلف بر نسخه بازنگری شده
۳۳	مقدمه
۳۵	نظریه اصلی و روش شناسی
۴۰	نظریه اصلی
۴۷	سایر الگوها و زمینه‌ها
۶۱	چشم‌اندازهای منطقه‌ای
۶۱	اروپا (فصل ۱)، ۳ مورد
۶۲	آسیا (فصل ۱)، ۷ مورد
۶۲	خاورمیانه (فصل ۲)، ۵ مورد
۶۳	نیم کره غربی (فصل ۲)، ۱۱ مورد
۶۳	آفریقا (فصل ۳)، ۴ مورد
۶۴	تفکرات پس از ۱۱ سپتامبر
۶۷	کتابنامه
۷۱	بخش اول: سال‌های آغازین: پذیرش نقشی نوین (۱۹۴۵-۱۹۶۰) ..
۷۷	فصل اول: از جنگ جهانی دوم تا جنگ سرد: دوره ترومن (۱۹۴۵-۱۹۵۲) ..

۷۹.....	ورود به منطقه اروپا.....
۸۰.....	مورد ۱: یونان (۱۹۴۷-۱۹۴۹).....
۸۸.....	مورد ۲: ایتالیا (۱۹۴۸).....
۹۵.....	مورد ۳: فیلیپین (۱۹۴۶-۱۹۵۳).....
۱۰۱.....	ورود به منطقه آسیای جنوب شرقی.....
۱۰۷.....	کتابنامه.....
۱۱۵.....	فصل دوم: امپراتوری در حال گسترش در دورهٔ آیزنهاور (۱۹۵۳-۱۹۶۰).....
۱۱۵.....	مقدمه.....
۱۱۶.....	ورود به منطقه خاورمیانه.....
۱۱۷.....	مورد ۲: اردان (۱۹۵۳).....
۱۲۳.....	ورود به منطقه آسیای جنوب شرقی.....
۱۲۶.....	مورد ۳: اندونزی (۱۹۵۳).....
۱۳۳.....	مورد ۴: لبنان (۱۹۵۸).....
۱۴۲.....	ورود به منطقه آسیای جنوب شرقی: هاوایی-چین-۱.....
۱۴۹.....	کتابنامه.....
۱۵۹.....	بخش دوم: سال‌های افراط‌گرایی (۱۹۶۱-۱۹۷۶).....
۱۶۳.....	فصل سوم: کشورگشایی‌های آرمان‌گرایانه دو کشور - جانسون (۱۹۶۱-۱۹۶۸).....
۱۶۳.....	مقدمه.....
۱۶۵.....	ورود به منطقه آفریقا.....
۱۶۵.....	مورد ۷: کنگو (۱۹۶۱-۱۹۶۵).....
۱۷۳.....	مورد ۸: کوبا (۱۹۶۱).....
۱۸۱.....	مورد ۹: گینه بریتانیایی (۱۹۶۱-۱۹۶۶).....
۱۸۷.....	هندوچین - ۲.....
۱۸۸.....	مورد ۱۰: لائوس (۱۹۶۱-۱۹۷۳).....
۱۹۴.....	مورد ۱۱: ویتنام جنوبی (۱۹۶۱-۱۹۶۵).....
۲۰۳.....	مورد ۱۲: برزیل (۱۹۶۴).....
۲۰۹.....	مورد ۱۳: جمهوری دومینیکن (۱۹۶۱-۱۹۶۶).....
۲۱۶.....	مورد ۱۴: اندونزی (۱۹۶۵-۱۹۶۶).....

۲۲۷.....	پی‌نوشت: یونان (۱۹۶۷-۱۹۷۴)
۲۲۹.....	کتابنامه
۲۴۷.....	فصل چهارم: تحکیم رویکردهای واقع‌گرایانه دوره نیکسون-فورد
۲۴۷.....	(۱۹۶۹-۱۹۷۶)
۲۴۷.....	مقدمه
۲۵۱.....	مورد ۱۵: کامبوج (۱۹۷۰)
۲۵۷.....	مورد ۱۶: کردستان (عراق) (۱۹۷۱-۱۹۷۵)
۲۶۱.....	مورد ۱۷: شیلی (۱۹۷۳)
۲۶۷.....	مورد ۱۸: آنگولا (۱۹۷۵)
۲۷۳.....	مورد ۱۹: استرالیا (۱۹۷۵)
۲۷۹.....	مورد ۲۰: مورورقی (۱۹۷۵)
۲۸۳.....	کتابنامه
۲۹۵.....	بخش سوم: تغییر مسیر چتر ساله (۱۹۷۷-۱۹۸۰)
۲۹۹.....	فصل پنجم: درنگ حقوق بشری دور جیمی کارتر (۱۹۷۷-۱۹۸۰)
۳۰۹.....	کتابنامه
۳۱۱.....	بخش چهارم: گذار به دوران پس از جنگ سرد (۱۹۸۱-۲۰۰۱)
۳۱۵.....	فصل ششم: رونالد ریگان: آخرین مبارزه جوی دو جنگ سرد (۱۹۸۱-۱۹۸۸)
۳۱۵.....	مقدمه
۳۱۷.....	مورد ۲۱: السالوادور (۱۹۷۹-۱۹۹۱)
۳۲۲.....	مورد ۲۲: نیکاراگوئه (۱۹۸۱-۱۹۸۸)
۳۲۷.....	مورد ۲۳: گرانادا (۱۹۸۳)
۳۳۳.....	مورد ۲۴: لیبی (۱۹۸۱-۱۹۸۶)
۳۳۸.....	مورد ۲۵: افغانستان (۱۹۸۱-۱۹۸۸)
۳۴۵.....	کتابنامه
۳۵۵.....	فصل هفتم: دوران پس از جنگ سرد: بوش، کلinton و جست‌وجو برای زمینه‌های تازه (۱۹۸۹-۲۰۰۱)
۳۵۵.....	مقدمه
۳۵۸.....	مورد ۲۶: پاناما (۱۹۸۹)

- مورد ۲۷: عراق (۱۹۹۱) ۳۶۳
- مورد ۲۸: سومالی (۱۹۹۲-۱۹۹۴) ۳۶۹
- مورد ۲۹: هائیتی (۱۹۹۴) ۳۷۴
- مورد ۳۰: یوگسلاوی (۱۹۹۵ و ۱۹۹۹) ۳۸۰
- کتابنامه ۳۸۹
- بخش پنجم: حمله‌های ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱ و آغاز دوران جدید** ۳۹۹
- فصل هشتم: جورج دبلیو. بوش و «جنگ علیه ترور» ۴۰۳
- مقدمه ۴۰۳
- مورد ۱: افغانستان (۲۰۰۱ تا کنون) ۴۰۴
- مورد ۳۳: عراق (۲۰۰۳ تا کنون) ۴۱۰
- مورد ۳۴: ونزوئلا (۲۰۰۲) ۴۲۰
- مورد ۳۵: هائیتی (۲۰۰۲) ۴۲۷
- کتابنامه ۴۳۷
- نتیجه‌گیری** ۴۴۷
- نمایه ۴۵۱
- نمایه موضوعی ۴۶۹

■ فهرست جدول‌ها ■

- جدول ۱: خاور قدرت و سیطره‌جوی جهانی: ۵۰ سال سیاست خارجی ایالات متحده در حوزه پیرامونی: ۳۴ مورد مداخله ۳۷
- جدول ۲: تطبیق مطالعات کمی و کیفی یافته‌های اصلی ۴۳
- جدول ۳: روش‌های به‌کاررفته در مداخله‌های ایالات متحده ۵۲
- جدول ۴: شخصیت‌های مؤثر در مداخله‌های ایالات متحده ۵۴
- جدول ۵: تقابل مطالعات موردی و فاجعه‌های بومی بر اثر مداخله‌های ایالات متحده ۵۶

پیشگفتار

در پرتو پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، بار دیگر دین و معرفت دینی به‌ویژه سאלد مسأله‌ی اسلامی، به عنوان فکر و فرهنگ مترقی و نجات‌بخش آدمی، در عرصه حیات انسان معاصر ظاهر شد. تجدید حیات تعالیم و حیانی و ارزش‌های اسلامی از سویی سبب بیداری و خودباوری ملت‌های مسلمان و احیای روح سست‌شده‌ی در آنان شد و از دیگر سبب‌ها نمایان‌تر شدن سست‌پایگی مسلک‌های استبداد بشری و نظام‌های مبتنی بر آنها شد.

بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظری و کاربردی و نوآوری درباره زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظامات اجتماع به سبب بر آن و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به حوادث فکری، به فراخور شرایط کنونی و درخور این رستخیز عظیم و نیز لزوم آسیب‌شناسی در حوزه فرهنگ ملی و باورداشت‌های رایج دینی به منظور عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و زدودن بیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی دین و تبیین و عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور، تأسیس نهاد علمی- پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی محض و کارآمدی را فرض می‌نمود.

بر این اساس «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به عنوان یک نهاد

علمی - فکری حسب الامر و بر اساس نظر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی
آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با تلاش فراوان حجت‌الاسلام
والمسلمین علی‌اکبر رشاد در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد.

این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و
غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و
دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری
دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

«پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی» که متشکل از پنج گروه
«فرهنگ پژوهش»، «مطالعات انقلاب اسلامی»، «تاریخ و تمدن»، «غرب‌شناسی» و
«ادبیات پیشینه است»، در راستای ساماندهی تأملات و کاوش‌ها در خصوص
تحولات فرهنگی، اجتماعی می‌کوشد زمینه تولید آثاری با جهت‌گیری انتقادی
و بومی را در مورد مسائل و مشکلات حوزه‌های یادشده فراهم سازد.

۱. شناخت و بازپیرایی میراث مکتوب علمی اسلامی در حوزه تاریخ،
تمدن، فرهنگ و هنر ایران و اسلام.

۲. تحقیق در زمینه تحولات، مبانی و مسائل تمدن، فرهنگ و هنر اسلامی
ایرانی؛

۳. تحلیل و بازکاوی کاستی‌های دیرین، آسیب‌شناسی وضعیت کنونی و
بررسی چشم‌انداز و چالش‌های آتی فرهنگ و تمدن اسلامی - ارائه راهکارهای
شایسته برای احیا و ارتقای فرهنگ و هنر اسلامی - ایرانی و توسعه پیوند نسل
امروز با آن؛

۴. بررسی و تبیین نظری پیشینه، مبانی، اهداف و فرایند تحقق انقلاب
اسلامی و مطالعه و بازشناسی مسائل و موانع انقلاب و راه‌های تحکیم اصول و
توسعه آرمان‌ها و ارزش‌های متعالی آن و مصون‌سازی طبقات اجتماعی در قبال
تازش فکری - فرهنگی بیگانگان؛

۵. بازشناسی ماهیت و مؤلفه‌های فکر و فرهنگ غربی و نقد و ارزیابی
علمی دستاوردهای تمدن جدید، بررسی راه‌های توسعه اندیشه اسلامی و طرق

اصطیاد عناصر انسانی و عقلانی فرهنگ و تمدن دیگر ملل؛

۶. نقد آثار منتشره و آرای مطرح‌شده در حوزه‌های مطالعاتی پژوهشکده.

نوشتار حاضر که ترجمه اثر علمی مایکل جی سالیوان توسط مترجم ارجمند سرکار خانم ستوده زیباکلام در گروه غرب‌شناسی پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی است، به موضوع ماجراجویی‌های جهانی آمریکا از جنگ جهانی دوم تا تهاجم به عراق (حملات، مداخلات و براندازی نظام‌های سیاسی) می‌پردازد.

مؤلف کتاب، مایکل جی سالیوان، استاد تاریخ و سیاست در دانشگاه درکسل در فین‌دلفی، آمریکا است. وی مقالات بی‌شماری در زمینه کنترل تسلیحات و «تسلع» (منع گسترش) هسته‌ای به رشته تحریر در آورده و جوایز و بورس‌های پژوهشی از انجمن ملی علوم انسانی (NEH)، ناتو و بنیاد پیو دریافت کرده است. وی همچنین نویسنده آثاری چون «اندازه‌گیری ارزش‌های جهانی: رتبه‌بندی ۱۶۱ کشور» (در سال ۱۹۹۱) و «مقایسه سیاست دولتی: چهارچوبی برای تحلیل دهه ۱۰۰» (در سال ۱۹۹۶) می‌باشد.

سرکار خانم ستوده زیباکلام، مترجم اثر حاضر، متولد ۱۳۵۹، دارای کارشناسی علوم سیاسی از دانشگاه تهران و فارغ‌التحصیل رشته دیپلماسی و سازمان‌های بین‌المللی از دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه است. وی پس از حدود دو سال کار در مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران به عنوان پژوهشگر و مترجم در دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه به عنوان پژوهشگر مشغول به کار می‌باشد.

موضوع کتاب همان‌طور که از نامش پیداست، به ماجراجویی‌های ایالات متحده آمریکا در اقصای نقاط جهان در دوران پس از جنگ جهانی دوم می‌پردازد. نویسنده سعی دارد با روایت این تاریخچه شصت‌ساله از مداخله‌ها، حقیقت نهفته‌شده در پس سیاست‌های مداخله‌جویانه آمریکا را به تصویر بکشد؛ گرچه این مداخله‌ها همواره پوشش توجیهی ایدئولوژیک، اخلاقی و به

لحاظ سیاسی دموکراتیک داشته است؛ برای نمونه در دوران جنگ سرد، شعار مہار کمونیسم و بیرون راندن شوروی یا نفوذ آن از کشورها و مصون نگه داشتن کشورهای دیگر از شر آن و در دوران پس از جنگ سرد، به خصوص پس از ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱، جنگ علیه ترور و سلاح‌های کشتار جمعی، اما کتاب ما را به این جمع‌بندی رهنمون می‌دارد که مداخله‌های «بشر دوستانه»، براندازی - حکومت‌های به اصطلاح «یاغی»، کودتاها، دستکاری در انتخابات کشورها و بمباران انواع مداخله‌های صورت گرفته در کشورها به بهانه برقراری دموکراسی، تنها در جهت تحقق هدف استراتژیک و اساسی ایالات متحده، یعنی جانشینی این کشور به - این قدرت‌های بزرگ امپریالیستی پیش از دوران جنگ جهانی دوم - اندونتان، براسه، آلمان و ژاپن - و تثبیت و تحکیم موقعیت خود به عنوان تنها هژمون اقتصاد نظام سرمایه‌داری جهانی و بالطبع جانداختن نظام سرمایه‌داری، تفکر سرمایه‌داری و روش زندگی سرمایه‌داری در کشورهای وابسته به هسته سرمایه‌داری در بود است؛ از این رو و از آنجا که هم‌اکنون نیز ایالات متحده در تقابل با کشورهایی مستقل همچون جمهوری اسلامی ایران دائماً در صدد توجیه تراشی‌های ظاهراً دموکراسی‌جویانه و انسان‌دوستانه می‌باشد، این کتاب به‌ویژه در مقطع کنونی حاضر اهمیت شایانی می‌باشد.

کتاب، نسخه جدید و بازنگری‌شده‌ای از نسخه سال ۲۰۰۴ می‌باشد که در آن علاوه بر سی مطالعه موردی ارائه شده در نسخه اولیه، چهار مورد جدید از شش سال «جنگ علیه ترور» آمریکا پس از دوران کلیشون نیز پوشش داده شده است. نتیجه، کتابی است که ۳۴ مورد از انواع مداخله‌های ایالات متحده را در کشورهای مختلف جهان از زوایا و ابعاد مختلفی چون اهداف استراتژیک و اقتصادی مداخله آمریکا در این کشورها، روش‌های به کاررفته در مداخله‌ها اعم از کودتا، اشغال، ترور و قتل عام، شخصیت‌های مؤثر در مداخله‌ها، ویرانی‌ها و تلفات ناشی از مداخله‌ها را بررسی کرده است. نظریه اصلی تحقیق آن است که هدف استراتژیک اساسی ایالات متحده از ۱۹۴۵ جانشینی آن به جای قدرت‌های بزرگ امپریالیستی پیش از دوران جنگ جهانی دوم - یعنی

انگلستان، فرانسه، آلمان و ژاپن - به عنوان تنها هژمون اقتصادی نظام سرمایه‌داری جهانی بوده است. لازمه منطقی نظریه مذکور - که اساساً به سیاست مربوط است - نظریه‌ای است که بیشتر جنبه اقتصادی دارد و آن اینکه هدف ایالات متحده در اکثر موارد بررسی‌شده در این کتاب، در درجه اول امن‌سازی فضای جهانی، نه برای تحقق دموکراسی - طبق ادعاهای این کشور - بلکه در راستای اهداف سرمایه‌داری بوده است. این امر به‌ویژه در حوزه پیرامونی نظام سرمایه‌داری جهانی صادق است که در آن فرصت رشد و سوددهی عظیم اقتصادی و نیز جلوه‌های برتری این نظام وجود دارد. در این راستا مداخله‌های ایالات متحده در اکثر موارد به حمایت از سرمایه‌گذاری‌های مشخص شرکت‌های آمریکایی محدود نمی‌شود، بلکه محافظت از نظام اقتصادی موجود - و به تعبیر، خود تفکر سرمایه‌داری - مورد هدف است. با عنایت به این نظریه، به نظر می‌رسد نویسنده با روشی توصیفی و نیز با به‌کارگیری زمینه‌های مختلف و چگونگی روش‌های مداخله، ابعاد استراتژیک و اقتصادی مداخله، شخصیت‌های کلیدی مداخله، و تلفات و خسارات سیاسی و اقتصادی ناشی از مداخله‌ها، جمع‌بندی و جدول‌بندی داده‌ها و ارقام، به مطالعه‌ای تطبیقی به روش پژوهش مقایسه‌ای آماری یا کمی دست زده است.

بر خود لازم می‌دانیم از تلاش‌های علمی و ارزشمند مترجم ارجمند سرکار خانم ستوده زیباکلام تقدیر و تشکر نماییم؛ همچنین از شایان علمی گروه غرب‌شناسی، آقایان حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌اکبر رشاد، دکتر مراد داوری اردکانی، دکتر منوچهر محمدی، دکتر علی بیگدلی، دکتر حسین طباطبائی اشتری، دکتر علی مرادخانی، دکتر فرشاد شریعت، دکتر محمدرضا ریخته‌گران، دکتر سید محمدکاظم سجاده‌پور، دکتر سید رضا موسوی، دکتر محمود مهام و نیز ناظر علمی و ارزیاب محترم این تحقیق، آقایان دکتر احمد صادقی و دکتر محمدحسن خانی که با ارائه نظرهای ارزشمند خود بر غنای این اثر افزودند، کمال سپاس و امتنان را داریم. از سازمان محترم انتشارات که در آماده‌سازی و

چاپ اثر، مجذانه تلاش نمودند سیاست‌گذاریم. در خاتمه امیدواریم نظرها و دیدگاه‌های خوانندگان عزیز و علاقه‌مندان، ما را در اصلاح و تکمیل این اثر و تولید آثار گران‌سنگ دیگر یاری رساند.

گروه غرب‌شناسی

پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی

www.ketab.ir